

weinig van
daar geen
iet, wat er
igen en die
and van de
weten niet,
de huizen,
n gezinnen,
n ook nog

zaken zijn
oende vaak
verwijdering
zijn onte-
ijzer smaakt
in liet door
een bruik-
elt kortweg
te woorden
van onder-
dus zorgen
tijd te zijn;
ers op het
thuis wat
maar ver-
toor, winkel
van dingen,
door gemis
school.

een poging
werken. Men
leeren, maar
ouders zelf
de van wer-
aaw van dat
ler kan zijn
die er voor
En waar de
allen nadruk
oordeel der
och, daar
n. Heel wat

jongens in
og vermeer-
of een hoop
bben en dat
n. De school
sch werk te
eischen van
oen niet alle
algemeene
daarmee ook

melijk vijan-
kenmenschen
erwijs in de
t haar „alge-
in vooral de

aken, in het
acht worden,
ig Verbond”
chen moeten
amenwerken,
elkaar heel
verwachten.
e zakenmen-
te komen en

dat ook ons

esterhuis be-
ler den titel:
de weten-
onzen tijd de

eenige hoog-
stersche talen
Hij had toen
in de exegete
tament en in
de gelegen-
tes te volgen,
vergaderingen,
colleges voor
de practische
veerd de Zaler-
disputen over
reformeerden,
ding en zoo
er, een aantal
den 13den
uitgeschreven,
inder dan 23

Gereformeer-
nonstrantsche
daaraan was
bina aan elk
entwist moest
en de student
eden en daar
verdediger op
nde zijde, ter
ingevalen en
de hervatting
erust worden.
op een tocht
st oponthoud,
en te Utrecht

wat te zeggen heeft, hier in Nederland. In 't algemeen staan onze ouders dichter bij de school dan de Engelsche. Dat hebben we met onze bijzondere scholen gewonnen. Onze ouderavonden, onze ledenvergaderingen, de bezoeken van onze besturen, onze publieke lessen doen in dit opzicht goed werk. De nauwe relatie, waarin vele ouderwijzers met de ouders leven, is hier ook van veel belang. Wat dit een oogpunt van de godsdienstige opvoeding hier een nood werd, zal ook voor de maatschappelijke vorming van groot belang blijken.

Ongetwijfeld moet ook het bedrijf meer in het schoolleven te zeggen krijgen. De beroepskantoren dringen de school wel in de goede richting. Aanvullende cursussen kunnen bovendien het noodige voor de verschillende bedrijven doen. Want, hierin heeft ook weer de school gelijk, zij moet zorgen voor een algemeene basis, waarop in de zeer verschillende levensroeping van de kinderen kan worden voortgebouwd. Mij dunkt, hoe meer nadruk wij blijven leggen op onze oude leus, dat de school aan de ouders hoort, hoe dichter de school ook weer de eischen van het zakenleven nadert.

Gr. G. MEIMA.

PERS-SCHOUW.

„Moeilijkheden”

De F. C. Meijster spreekt over enkele „moeilijkheden”, die in het kerstverhaal van Lucas 2 reeds zeer lang bestonden. Over het algemeen wordt daar in de kerstprediking weinig aandacht aan geschonken — gelukkig, — want op het kerstfeest heeft de gemeente niet veel aan het in apologetischen trant gegeven bewijs, dat Lucas 2 zuivere berichtgeving schenkt, omdat alle aandacht zich concentreert op den inhoud van het verhaal zelf. Toch is het goed, af en toe ook over deze dingen onze gedachten te laten gaan. En daarom moge hier wat De Meijster over dit onderwerp zegt, gedeeltelijk een plaats vinden. Na herinnering aan de bewering, die indertijd opgeld deed, dat Lucas 2 de historie niet zuiver kon vermelden hebben, zegt De Meijster (in „de Geref. Kb. v. R'dam”):

Maar nu zijn we een kwarteeuw verder, en wat niemand verwacht had is geschied.

Toen werd over Lucas gesmaakt als over een onbetroubaar historieschrijver, die zijn doktersmes maar niet voor de pen had moeten ruilen.

Hoe oppervlakkig dat oordeel was blijkt nu. Want thans zijn de geleerden precies tot de tegenovergestelde overtuiging gekomen.

Die Lucas — zoo heet het tegenwoordig — is eigenlijk de beste historieschrijver der oudheid. Wat heeft hij alles tot in de puntjes uitgezocht en nagespeurd! Al zijn opgaven zijn voor controle vatbaar.

Het zou verleidelijk zijn hierop dieper in te gaan, en deze bewering met tal van bijzonderheden te staven. Wie er meer van weten wil kan raadplegen het vlot geschreven werk van Prof. van Veldhuizen, Lucas de Medicijnmeester, en het zoo juist verschenen boek van Prof. Dr M. van Rhijn, De Evangelisten Marcus en Lucas in het licht van het nieuwere onderzoek.

Wat blijkt nu ten opzichte van de beschrijving uit Lucas? Prof. van Rhijn, die speciale studie gemaakt heeft van de opgravingen, voor zoover deze in betrekking staan tot het Nieuwe Testament, komt tot de slotsom, dat het nieuwe onderzoek een onverwacht einde heeft gemaakt aan den twiifel der geleerden ten opzichte van Lucas 2; enz.

veroorzaakt, wenschte te gebruiken om zich tegen een der stellingen te keeren. Hij noemde zijn naam niet; Voetius herkende hem niet en hield hem voor een Duitschen meicus, doch later bleek dat het Samuel Naeranus was, de schoonzoon van den grooten Franciscus Junius, die in 1619 als predikant van Amersfoort was afgezet, doch sinds 1632, nu den Remonstranten weer meer vrijheid werd gegund, opnieuw als predikant te Amersfoort, thans bij de Remonstrantsche gemeente, was opgetreden. Hij kwam in verzet tegen de stelling, waarin werd beweerd, dat de uitdrukkingen „geneigd God en mijnen naaste te haten”, in vraag 5, „nog steeds tot alle boosheid geneigd”, in vraag 60, en „de allerheiligsten hebben maar een klein beginsel van gehoorzaamheid”, in vraag 114 van den Heidelbergschen Catechismus, op geen betere wijze konden worden gezegd, en dat de bezwaren daartegen ongerijmd waren. Zoowel tegen den vorm als tegen den inhoud dezer stelling kwam hij op, sprak gedurende anderhalf uur en nam toen haastig afscheid. Door de wijze van zijn optreden, waarbij hij afweek van de gewone scholastieke vormen en soms zoo schreeuwde, dat hij den indruk maakte te veel te hebben gedronken, had hij bij velen ergernis gewekt; doch deze schermutseling „bleek te zijn”, om het met de woorden van Voetius' biograaf Duker te zeggen, „het voorpostengevecht van een langdurigen, bij tijd en wyle aan weerskanten met groote verbittering gevoerden strijd”.

Reeds drie dagen na het dispuut, verscheen een in briefvorm gesteld pamflet, quasi geschreven door een Gereformeerd theoloog, waarin Voetius over den hekel werd gehaald; en dat nog wel, tot diens groote ergernis, in het Hollandsch! De hoogleeraar besloot daarom op den volgende Zaterdag de stellingen nogmaals te doen verdedigen, terwijl bij de aankondiging daarvan de niet zeer vriendelijke opmerking werd gevoegd, dat eventuele opponenten

Want ten eerste is uit die opgravingen gebleken dat er in de eeuw van Christus inderdaad om de 14 jaar algemeene tellingen in het roomsche rijk hebben plaats gehad.

Men heeft zelfs tal van beschrijvingsformulieren teruggevonden, zoodat we met vrij groote waarschijnlijkheid weten, hoe het formulier dat Jozef te Bethlehem moet hebben ingevuld, er ongeveer zal hebben uitgezien. Hier is zoo'n teruggevonden formulier: „In het jaar zooveel van Keizer zoo en zoo (daarop volgen de titels van den Keizer), schrijft ik N. N., zoon van N. N., oud zooveel jaren, rechte neus, donker haar met een lidteeken op mijn rechter scheenbeen mij in, tegelijk met N. N. mijne vrouw, oud zooveel jaren, enz.” Verder volgt een opgave van het bezit: zooveel schape, kameelen, ligging van het huis, enz. In de tweede plaats is gebleken dat terugkeer naar het eigen district volstrekt geen onbekende zaak was, maar veeleer roomsche gewoonte. Zoo ging het zelfs in Egypte, waar een roomsche landvoogd in 104 na Christus het volgend edict uitvaardigde, dat ook terug is gevonden: „Daar de tijd voor den census van huis tot huis gekomen is, is het noodig allen, die om de een of andere reden buiten hun districten vertoeven, te gebieden, dat zij naar hun eigen huizen terugkeeren, opdat zij zich aan de gewone orde van den census onderwerpen”. Het behoeft dus volstrekt niet te bevreemden dat Jozef van uit Nazareth naar Bethlehem moest trekken, vanwaar hij en Maria afkomstig waren. Ook het: met Maria komt nu in nieuw licht te staan.

Het derde bezwaar gold Cyrenius, die destijds geen landvoogd zou geweest zijn.

Ook dat vraagpunt is opgelost, en natuurlijk in dien zin dat de H. S. waarheid sprak, en de „geleerden” ongelijk hadden.

Bij de opgravingen in het heiligdom van Mém Askaenos in Antiochië heeft Ramsay een opschrift gevonden, waaruit bleek dat Cyrenius voor de eerste maal magistraat geweest is tijdens Christus' geboorte en dus wel degelijk gedurende de eerste beschrijving landvoogd over Syrië was.

Wij hebben deze dingen niet noodig om er ons Schriftgeleef op te gronden, want dat rust niet op opgravingen, maar op het zelfgetuigenis der H. Schrift, en het getuigenis des H. Geestes in het hart.

Maar er valt toch wel een verrassend licht uit de oudheid over de Schrift, welke waarheid uit den strijd der wetenschap altijd zegelverend te voorschijn treedt.

Bezwaardenbond.

Prof. Grosheide spreekt in het „N.-H. Kbl.” over de persberichten, waarin de oprichting van den „Bond van bezwaarden” werd aangekondigd. De hoogleeraar zegt:

Het zijn broeders en zusters, leden van Gereformeerde Kerken, die bezwaard zijn over de besluiten van de Synode te Assen. Dat kan voorkomen. Dat is althans een zonde.

Maar als deze broeders belijdende leden van een Gereformeerde Kerk zijn, dan staan ze onder een verplichting. En wel om hun bezwaren in den wettigen weg kenbaar te maken. Die wettige weg is niet het vormen van een organisatie. Integendeel, daarmee berooven deze broeders zich niet alleen van te voren van het recht om in hun bezwaren te worden gehoord, maar maken ze zich ook schuldig aan de zonde, die bij hardnekkigheid oorzaak zou kunnen worden van censuur.

Daar is in de Kerk van Christus slechts één organisatie, dat is de Kerkeraad. Al wat er verder is loopt over den Kerkeraad. Geen Kerkeraad zal ooit een organisatie van gemeenteleden kunnen erkennen.

En in de tweede plaats.

zich moesten bedienen van betere en meer juiste bewijsgronden, dan de debater van de vorige week had gebruikt! Natuurlijk verscheen er niemand, en gedurende de eerstvolgende maanden werd de strijd enkel gevoerd in Latijnsche verzen, die nu en dan op de deuren der school werden aangeplakt. Doch daarop verscheen naamloos — thans in het Latijn — een Examen accuratum van Voetius' dispuut. Het was geschreven door ds J. J. Batelier, die in 1618 Kralingen, waar hij predikant was, had verlaten, en thans de Remonstrantsche gemeente in Den Haag diende. De hoogbejaarde leider der Remonstranten, Uytenbogaert, was er hoogelijk mede ingenomen en schreef niet ongeestig aan Episcopus, dat de auteur den Voet zoo kneep „dat hij niet veel meer zou dansen”. Maar Episcopus vond het wel wat erg vurig. Natuurlijk vatte nu Voetius ook vlam en ontwierp, niettegenstaande zijne vele bezigheden, in drie maanden tijds, een tegenschrift van 354 bladzijden in kwarto! Hij gaf het tot titel: Thersites heautontimorumenos. Thersites wordt in den Ilias van Homerus geteekend als de leelijkste man uit het Grieksche leger van Troje: hij was mank en gebokeld, en bovendien een eerste schreeuwer en lasteraar, die, tot groot vermaak van zijne medestrijders, door Ulysses werd afgeranseld. Heautontimorumenos is de naam van een der blijspelen van den Latijnschen dichter Térentius en beteekent de Zelfkweller. Voetius' titel, die ook vroeger door anderen was gebezigd, wilde dus zeggen: De zichzelfden pijnigende leelijke lasteraar. Was de titel niet vriendelijk, de inhoud was het evenmin. Om een staaltje te noemen: Voetius ergerde zich aan de anonymiteit van zijn tegenstander en schreef in onberispelijk Latijn: „laat zijn bezoedeld gelaat bedekt blijven met het masker van drek, en laat hem gerust zich wentelen in de vuile uitwerpselen van zijn maag, die

Alweer indien de berichten juist zijn, kunnen van den Nationalen Bond van leden van Gereformeerde Kerken, die bezwaard zijn over de uitspraken en besluiten der Buitengewone Generale Synode van Assen 1926 en hierop gegronde kerkelijke beslissingen, ook lid zijn leden van Gereformeerde Kerken van het hersteld kerkverband, d.w.z. Nederlandsche Gereformeerden. Verder werd meegedeeld, dat onder de bestuursleden van den Bond van Bezwaarden meer dan één persoon voorkomt, die tot het laatstgenoemde kerkverband behoort, d.w.z. personen, die of onze Kerken vrijwillig hebben verlaten of uit hun ambt zijn ontseld.

Dat verstaan we niet.

Hoe kunnen leden van een Gereformeerde Kerk in kerkelijke zaken zulk een leiding aanvaarden? Begrijpen ze niet, dat ze op deze wijze — nog afgedacht zelfs van het feit, dat ze zich organiseren — den weg afsnijden om met de Kerk in het reine te komen?

Men vraagt, wat is de bedoeling? Wenscht men inderdaad binnen de Gereformeerde Kerken te blijven? Wenscht men, dat in den rechten weg de bezwaren worden weggenomen? Of legt men het er op toe om buiten de Gereformeerde Kerken te komen? Inderdaad, meer licht is hier gewenscht.

Onze Kerkeraden zullen moeten weten, hoe met deze georganiseerde bezwaarden te handelen. Natuurlijk zal elk geval, ieder afzonderlijk moeten worden behandeld. Maar als de Bond van bezwaarden zich officieel en duidelijk uitspreekt, zegt dat toch ook iets voor elk afzonderlijk geval.

In „De Bazuin” schrijft Prof. Bouwman:

Het doel van den Bond is dus allereerst om een hand te vormen tuschen de bezwaarden. De beweging moet levendig gehouden. Er moet druk gevoeld worden om de stemming in de Gereformeerde Kerken te bewerken. De onrust moet levendig gehouden worden, en een verkeerde voorstelling in de hand gewerkt, opdat de kring die zich om Dr Geelkerken schaart groter wordt. De heeren willen een organisatie bewerken in de Gereformeerde Kerken, die als een splitszwam werkt, en waardoor Dr Geelkerken en zijne vrienden invloed kunnen uitoefenen in die kerken. Een edel doel, voorwaar.

In de „Geref. Kb. van Amsterdam-Zuid” spreekt de heer Ebling over de „schijn gestalten”, doelende op de organisaties van bezwaarden, die haar eigen loon telkens en telkens veranderen. O.m. Tezen we:

Bij dat nobel werk zal dienst doen een commissie van voorlichting, waarvan de voorzitter is (voorzitter dus van het comité van voorlichting bij den bond van „bezwaarden”) de man, die al maandenlang als een der allerheftigste tegen de Asser vergadering optornende opposanten bekend staat. De man, die vast overtuigd is, dat de Synode ongelijk heeft, ja, min heeft gehandeld en onnoozel, en oppervlakkig, en lichtzinnig, en — enfin, enzovoort! Deze bezwaarden, die naar hun naam, zonder aanhalingsteekens, te oordeelen, gedrukt worden door een pijnlijk gevoel van onbevredigd zijn, wogens de leiding hunner kerk, gaan de voorlichtingshulp inroepen van den tegenstander hunner kerkgemeenschap. Deze bezwaarden, die tot hoofddoel zeggen te hebben: het bevorderen van het herstel der eenheid, der eenheid dus met de in Assen vergaderd hebbende Gereformeerde Kerken, deze bezwaarden — eenheidszoekenden — vragen bij dat streven de voorlichting van hem, die het onderstelde aanhooren der synodale vermaning tot hen gericht reeds beantwoordde met het korte afscheid: „ik heb het voorrecht u te groeten”. — Is dit een bond, waarin bezwaarde leden der Gereformeerde Kerken (gewoon kerkverband) kunnen plaats nemen? Leden, die al hebben ze dan grootere of kleinere bezwaren tegen som-

vol gif zit”. Verder werd, misschien met wat te veel vertoon van geleerdheid, het geheele boekje van Batelier van stukje tot beetje uiteengerfeld. De Leidsche hoogleeraar Rivet was over deze weerlegging zoo verrukt, dat hij aan Voetius schreef: „de scherpe angel bij de bestrijders (der Gereformeerden) is voor goed afgestompt”. Maar die bestrijders gaven het toch niet op. Naeranus, die natuurlijk ook menige veer had moeten laten, publiceerde in 1636 eene Propulsatio contumeliarum, d.w.z. Verweer tegen de smaadedenen; en ook Batelier schreef, nog steeds naamloos, eene Confutatio (weerlegging).

Voetius liet de beantwoording dezer geschriften over aan zijn leerling Schoock, die, zooals wij reeds gezien hebben, ook tegen Jansenius voor hem in het krijt trad. Op het scherpe tegenschrift, dat Schoock in Mei 1637 in het licht gaf, bleef men natuurlijk van Remonstrantsche zijde het antwoord niet schuldig. Zoowel Batelier zelf als de Amsterdamsche predikant Niellius en Episcopus, die thans hoogleeraar was aan het Remonstrantsche Seminarium, gingen hem te lijf, wel wetende dat zij, in hem, Voetius troffen. Ten slotte antwoordde Schoock hun met eene Claere ende oprechte ontdeckinge der (zoo)genaemder Remonstranten leugenen en lasteringen. Een Jer boekjes van Batelier werd te Utrecht door den Magistraat verboden.

Voetius heeft zich buiten dezen pamflettenstrijd gehouden. Maar wel schoot hij nog een pijl op de Remonstranten af, door een brief van een Sociniaan uit het Latijn te doen vertalen en, voorzien van aantekeningen van zijn hand, te Utrecht op verschillende plaatsen te doen aanplakken. De zaak was deze. Een uit Polen verdreven Sociniaansch predikant, zekere Sartorius, had in Den Haag Uytenbogaert bezocht en van dit onderhoud verslag ge-